

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

זוהר הצלה

חלק כן

ובו שאלות ותשובות לעם ישראל

מבואר בחז"ל גודל מצות תוכחה ומחאה וחיוב הערבות על כל אחד ואחד מישראל למחות ביד עוברי עברה, בכל הש"ס בבלי ירושלמי מדרשים וזה"ק, ספרי הראשונים וגדולי אחרונים. על כן אנו יוצאים בקול קורא למען הצלת עם ישראל, להקים השכינה מעפרא, לפדות נפשינו והגאולה השלימה ברחמים.

אור הזוהר 303 * חשוון תשע"ד

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

בעלמא! ונחשב לו כאילו החזיר את העולם לתהו ובהו וגורם עוני בעולם ואורך הגלות! ובתיקון ל' כתב, שהם גורמים עניות וחרב וביזה והרג ואבדון בעולם, וגורמים לרוחו של משיח שילך מהעולם ולא ישוב! (וכן איתא במס' שבת ל"ג [ע"פ הגר"א בתיקון ל']). - היוצא מכל זה שכל מי שאינו לומד את ספר הזוהר הקדוש, הרי גורם לבזה חרב הרג ואבדן לעולם, ואלו עבירות שבין אדם לחבירו שאפילו יום הכיפורים אינו מכפר עליהם, (ס' איפה שלימה). ובאופן כזה אין באפשרותו לקיים עד שירצה את חבירו, מחמת שנאבדו כבר רח"ל. - וכבר יצאו גדולי ירושלים (בראשות כ"ק מרן הגר"ח זוננפלד זצ"ל) וגם הגה"צ חברי הביד"ץ של עדנתו וחתמו בקריאת קודש (תרפ"א, ותרצ"א ותשס"ב-ד) ללמוד את הזוהר הקדוש על הפרשה מידי שבוע, ועל כל פנים דף אחד של זוהר ביום.

על כן אנו קוראים לכל המנהיגים, רבנים וראשי ישיבות שליט"א וראשי כוללים שכל רב וראש ישיבה ראש כולל מגיד שיעור ומשפיע, שינהג ללמוד בכל יום בבית מדרשו עם כל קהילתו לפני התפילה או אחרי התפילה עמוד אחד זוהר, שלוקח רק דקה, לישועת כלל ישראל, וכן כל בחור בישיבה ואברך ככולל ילמוד לפני התפילה או אחרי התפילה עמוד אחד זוהר ביום. וכן המלמדים ילמדו עם תלמידיהם בכל יום עמוד אחד לפני התפילה כמו"ש בוה"ק (פר' וירא קיח), קרוב לימות המשיח אפלו נערים ידעו נסתרות, וז"ל בתרגום ללשון הקודש: אמר להם רבי שמעון: אין רצונו של הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה לעולם כל כך. וכשהיה קרוב לימות המשיח, אפילו נערים שבעולם עתידים למצא נסתרות של החכמה ולדעת על ידו קצים וחשבונות, ובאותו הזמן יתגלה לכל.

בוא וראה מה שאמרו חז"ל בירושלמי על שלמה המלך שהיה קודש קדשים, וטעה ועבר על ציווי התורה של לא ירבה... ובגלל זה נטרד ממלכות: (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ז): תני רבי שמעון בן יוחי עלה ספר משנה תורה ונשתחט לפני הקב"ה,

אמר לפניו רבון העולם, כתבת בתורתך כל דייתקי שבטלה מקצת בטלה כולה, והרי שלמה מבקש לעקור יו"ד ממני, אמר ליה הקב"ה שלמה ואלף כיוצא בו בטילין, ודבר ממך אינו בטל, עכ"ל. ואם כן אפילו הגדולי ישראל הכי הכי גדולים אין יכולים לבטל אות אחת מן התורה בין תורה שבכתב ובין תורה שבעל פה, ובזוה"ק מצוה אותנו ללמוד זוהר לכל ישראל כדי שנזכה לתשובה אמיתית באהבה תשובה עילאה ונגאל ברחמים, ואם לא שומעים בקול משה רבנו, "אמר ליה הקב"ה שלמה ואלף כיוצא בו בטילין, ודבר ממך אינו בטל". בוא וראה מה דכתבו בזו"ח פ' נח שכל ענין הגאולה והתשובה תלוי על רישי כנישתא, ואם כן, צריכים כולם להורות לישראל שילמדו זוהר הקדוש, כי אנו מאמינים בני מאמינים שמשו רבנו הוא אדון כל הנביאים, ונבואתו אמת, ולא תשתנה לעולם ח"ו. ובזכות התנא האלוקי הרשב"י תעמוד לכל ישראל להושע בכל הישועות והנחמות, ובדא יפקון מן גלותא ברחמי, אכ"ר.

שאלה: למה הרב כותב באופן חמור וקיצוני כל כך, נגד כל הרבנים הגדולים והראשי ישיבות, וארגונים של מחזירי בתשובה? - **תשובה:** הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ח: אומר שכל הת"ח שלא רוצים ללמוד זוה"ק הם הולכים נגד משה רבינו. ועיי"ש בביאור המקדש מלך.
שאלה: למה הרב אומר שדווקא הם אחראים על כל האסונות והצרות? - **תשובה:** בתיקוני זוהר תיקון ל' כתוב על מי שלא רוצה שילמדו זוהר הקדוש: "אוי להם שגורמים עניות וחרב וביזה והרג ואבדן בעולם, והרוח הזו שמתלקת היא רוח המשיח".
שאלה: למה יש בחורים שמתקלקלים? - **תשובה:** המהרח"ו כותב בהקדמה לעץ חיים שמי שלא רוצה ללמוד זוה"ק עליהם אמר הפסוק: "יכל

הגבעות המקלקלו" אלו הבחורים התלמידים הקטנים שרואים את מלמדיהם שאינם רוצים ללמוד זוה"ק ותורת הסוד, על פן גבעות אלו נתקלקלו ולבם שרש פורה ראש ולענה ועלתה בהם תלודת טיט ורפש לכפר בהכמת האמת... ואין ספק כי לא יהיה להם חלק בעולם הבא כנזכר בה"ר. ועוד כתב שם, כי הכל תלוי בעסק התכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת אחרו ועכוב בגין בית מקדשנו ותפאתנו.

שאלה: למה גזירת הגיוס באה? ומי אשם בזה? - **תשובה:** כבר לפני מאה שנה בשנת תרע"ד, תחילת מלחמת העולם הראשונה, כבר כתב המקובל האלוקי רבי יהודה פתייה ז"ע שאחרי שנתמעט לימוד הזוהר והקבלה בעולם נגזרו גזירות הגיוס ועוד צרות משונות רח"ל.

שאלה: גזירת הקיצוצים הכלכליים, מי יכול להינצל ממנה? **תשובה:** בזוהר הקדוש כתוב שלפני ביאת המשיח הערב רב יעשה צרות ודוחק גדול ללומדי התורה, ויקח מהם מיסים קשים, ובזוה"ק ברעיא מהימנא כתוב שלומדי הזוהר בהם אין ניסיון, והם נגאלים ברחמים, כי הם אהוביו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. ובאמת כבר הרעיא מהימנא [הוא

משה רבנו ע"ה] מצוה אותנו ללמוד זוהר הקדוש דוקא, כי תורת הרש"י מאיר עד סוף הדורות, וצריך ללמוד ללא הפסק ולא לתת מנוחה לקדוש ברוך הוא עד שיגאלנו (זוהר פנחס ר"ט).

אחינו בית ישראל, עת צרה היא ליעקב, ואין לשקוט בעת הזאת, ידוע לכל שאנו נמצאים עכשיו בסוף הגלות, ורוב הסימנים שכתבו חז"ל בעקבתא דמשיחא כבר נתקיימו, וצרות רבות וגזירות קשות פוקדות את ישראל בארץ הקדוש ובעולם כולו, ובפרט הגזירה הנוראה על בחורי ישראל והחינוך הטהור, עם ישראל זקוק לרחמי שמים מרובים, ומן השמים מעוררים אותנו לתשובה, ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. - לכן חובה קדושה על כל אחד ואחד ללמוד פרד"ס בכל יום ויום (האר"ז בלשעה"מ), ובלימוד הזוהר הקדוש יוצא ידי חובת לימוד הקבלה (כף החיים סי' קנ"ה). כי אם מחסרים את חלק הסוד הרי גורמים פירוד ח"ו בעולמות העליונים והרי לימודם פגום, וכפי שנכתב בתיקוני זוהר (תיקון מג) על מי שלא לומד ומי שלא אומר ללמוד, טב ליה דלא אתברי

יש שהוא אכזרי וגוזל את שארה - ויש שרק פוקדה לתת לה מעט אחת לשנים או ג' ימים - ויש שנותן לה פעם אחת בשבת

כי יש שהוא אכזרי וגוזל את שארה היא מזון התורה, עד שרק פוקדה ליתן לה מעט אחת לשני ימים או לשלשה ימים, ויש שרק נותן לה פעם אחת בשבת שאז יקח מועד ללמוד דבר מה, ועל ידי כן פניה זועפים והיא דלה ורעת תואר מאד, כי עליות הגוף היא הכנעת הנפש.

מי הוא זה שיוכל להתפאר ולומר אורח חיים פן תפלט

וא"כ מי זה הוא ואיזה הוא אשר יוכל להתפאר ולומר אני שמעתי לקול משלי שלמה שהזהיר ואמר (ה' 1) 'אורח חיים פן תפלט', 'פלט מעגל רגליך' (ד' כו) - הלא מעט מעט מזעיר המה אנשים כאלה וראיתי בני עלייה והמה מועטים, משום הכי אמרו חכמינו ז"ל בברייתא (דאבות פ"ו מ"ו) שאחד מן מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא שיהיה אוהב תוכחות.

המרגיל עצמו לאהוב תוכחות

ואם אדם מרגיל עצמו במידה זו, אזי על ידה קרוב הוא לדרך החיים ולכל מידות טובות, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות טו) על פסוק (במדבר כד 1) 'כנחלים נטיו כאהלים נטע ה" מה טיבו של אוהלים, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, אצל נחלים, אלא מה נחלים בני אדם יורדין לתוכן כשהן טמאין, וטובלין ועוליין טהורין, כן בתי מדרשים בני אדם יורדין לתוכן כשהן מלאין עונות ויוצאין מלאים זכיות, כי ע"י ששומע דברי תורה דבר דבור על אופניו הנאמרים באמת, אזי חיך אוכל יטעום, ועל ידי כן משים על לבו איך היו דרכיו ומעשיו, ואיך היו ראויים להיות כפי מה ששמע, ונודע לו עתה שכן הוא האמת הברור, ומה יהיה סופו אם חס ושלום לא יתקן את עצמו ואת דרכיו, ולא יחיש לבקש רפואות תעלה לאבריו הנימוקים ומוכאבים אשר מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, ומה טובו ומה יפיו וגדלו וחשיבתו אם ישוב לה', ויחפש דרכיו ויטיב מעשיו, כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורין אין יכולין לעמוד'.

מאבד עצמו לדעת

כל אלה הדברים משים אותם לנגד עיניו פעם ושתיים ושלש, ואז יודע לו בבירור, ויתאמת אצלו שהאמת כן הוא כי קושטא קאי, ואמת יש לו רגלים, ועל ידי כן יכנע לבבו הערל ויקבל על עצמו מהיום והלאה לקיים אחת אחת מה שציוותה תורה (דברים י טו) 'ומלתם את ערלת לבבכם', ולכוף ערפו לעולו של תורה, ומצותיה הנעימים, ולהרחיק עצמו ממותרות תענוגי עולם הזה, שהרי כפי הבנתו וידיעתו לעת עתה רואה שהרבה ימים ושנים שעברו לו היו במחשך מעשהו, ועתה נודע לו שכפי דרכו ומעשיו אשר עשה בהן, ראוי לקרותו בשם מאבד עצמו לדעת, שהרי אם האדם שופך את דמו והורג את עצמו עונשו הוא גדול ונורא כמבואר (ביו"ד סימן שמ"ד) ובאמת מה עשה, ורק גרם לקרב ולמהר מיתתו, הלא בלאו הכי סוף האדם למות.

הזמן הוא יקר מכל - יש קונה עולמו בשעה אחת מכל שכן בהרבה שעות

מעשה דון קל וחומר אם המאבד חיינו שהוא רק חיי שעה נקרא רוצח ומאבד עצמו לדעת, ועונשו נורא מאד עד שאין מתעסקין עמו, ואין מתאבלין עליו - הזמן הוא יקר מכל, כי יש קונה עולמו בשעה אחת מכל שכן בהרבה שעות, ואם הוא היה מוכה בסנורים והלך כמה וכמה שנים אחר יצרו לקנות עיניו עולם הזה והצלחתו, ועל ידי כן לא פנה ולא טרח להצטייר עצמו ולהכין צידו לנפשו ליום שכולו ארוך, ועוד הוסיף באולתו לא לבד שהיה מבלה זמנו לריק ולתוהו ולהבל נדף וללא יועיל, אלא גם הרע לעשות ושחת לנפשו לילך בדרכים הרעים אשר עבורם אבדון

ומות יראה, ולבאר שחת ולטיט היון ירד, לצערה ולהכאיבה, ולהדאיבה, כדכתיב (ש"א כה יט) 'ואת נפש אויבך יקלענה בכף הקלע', ומכל שכן וקל וחומר ששמו אשר יקראו לו הוא רוצח, ועוכר שארו, ומאבד עצמו לדעת, מאחר שהיה יכול להטיב לנפשו לקנות בזמנו ובעתו ובשעתו חיי עד וחיי נצחיי ורב טוב הצפון, והוא עסק בהבל הבליים ובמעשים רעים ובמגוונים.

על ידי דברי תורה ומוסר מתנחם על דרכיו - ואומר בפה מלא **אנא** השם חטאתי **ובשום** אדם דברים ומחשבות אלה על לבו, גורמין לו להיות לבבו נשבר ונדכא ולהיות במסתרים תבכה נפשו, והגם שהיה לבו מתחילה ערל וקשה עורף, אבל על ע"י דברי תורה ודברי מוסר שיוצאין מן הלב ונכנסים אל הלב גורמים לו, שאם אבן הוא נימוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ, עד שמביאים אותו לדרך כזה שלבו מלא אהבת ה', ומתנחם על דרכיו ואומר בפה מלא **אנא** השם חטאתי **וישר העויתי**, ומעתה אני מתחרט לכל מה שעשיתי ולא אשוב בדרך הזה עוד כל ימי חיי.

עד כאן דברנו מגודל החיוב לשמוע תוכחה מצד השכל ומצד הסברא, שהרי נראה לעין חשיבות התוכחה ותועלתה מה היא, ועד היכן מגיע.

גם האיש התורני - יודע שרק ההולך ומתנהג עצמו על פי דברי תוכחה אלה

כי אפילו האיש התורני והגם שיש לו מעט ידיעה מתורה שבכתב ושבע"פ, ועל כרחק צריך להודות שכל אלה הדברים דברי תוכחה אמיתים המה, ומיוסדים על אדני צדק ויושר, והוא יודע מעצמו שרק ההולך ומתנהג עצמו על פי דברי תוכחה אלה, הוא הולך באור נוגה בדרך צדיקים ולא זולת, וממנו אין לגרוע ולא לנטות שום נטייה, ועם כל זה הגם שיוודע בנפשו שכל אלה דברים כנים הם, אפילו הכי אם לא שמע אותם לעת עתה מהמוכיח שהוא ירא ה', לא היה משים על לבו שום דבר כדי להטיב דרכיו ומעשיו משני טעמים, חדא שאין חבוש מתיר עצמו מבית אסורים, ושנית והוא העיקר עבור שכלל הוא שכל דרך איש ישר בעיניו.

גודל ערכה וחשיבותה של תוכחה

ועוד הוסיפו ואמרו חכמינו ז"ל בגודל ערכה וחשיבותה של תוכחה, וזה לשונם (תמיד כח):

כל זמן שתוכחה בעולם טובה בא לעולם וחרון אף מסתלק מהעולם, והכוונה הפשוטה היא שהרי התורה הבטיחה ואמרה (ויקרא כו ג-ד) **'אם בחוקותי תלכו'** שתהיו עמלים בתורה ומצותי תשמרו, אזי אתן לכם שפע, ונתתי גשמכם בעתו וכו', וכן הוא המסורה **'וזאת התורה'** (דברים ד מד) **'וזאת הברכה'** (שם לג א), וחס ושלים להיפך אם נוטה אדם מדרכי התורה, אזי **'צור ילדך תשי'** (שם לב יח) אם בא להטיב לכם אזי אתם מתישים כוחו, וגורמים לשבר הצינורות ותלך השפע דרך עקלתון. וכן הוא במשנה (סוף קידושין פב) **'ר' שמעון בן אלעזר אומר ראתי מימין חיה ועוף שיש להן אמנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי'**, ועליו נאמר (תהלים קמה טו) **'פוחת את ידיך ומשביע לכל חי'** והוא צועק ואמר **הרחב פיך ואמלאהו** (שם פא יא) כי מצדי לא יבצר כי אני ה' לא שניתי ולי הכסף ולי הזהב, ורק אתם ע"י מעשיכם הרעים גורמים מה שגורמים.

מעשה ששמעתם תוכחה וקבלתם על עצמכם להטיב דרככם איש לפי ערכו **אבל** מעשה ששמעתם תוכחה וקבלתם על עצמכם להטיב דרככם, מסתבר שתוכחה זו תגרום להביא טובה לעולם

בקיצור 'שיבה בדרך צדקה תמצא' ותו לא, אלא חדא מתורצת בחברתה, אילו אמר בקיצור 'שיבה בדרך צדקה תמצא' היה קשה קושיא ראשונה, מה שאין כן עתה שאמר **עטרת תפארת שיבה**, דודאי יש שיבה ויש שמגיעים גם לגבורות הגם שהמה אינם הולכים בדרך צדקה, אבל אותה זקנה ואותה **שיבה אינה עטרת תפארת** לאדם מבין ויודע.

שיבת אברהם עטרת תפארת בדרך צדקה שבא בימים, ימיו חיים ומעידים שלא עבר עליו יום אחד לריק - למד בכל יום שו"ע וספרי מוסר ולא שיקרא רב

אבל השיבה הזאת שהיא עטרת ותפארת, שיבה כזאת אי אפשר להמצא רק בדרך צדקה, דהנה התורה ספרה לנו שבח על אבינו אברהם שהיה זקן ובא בימים (בראשית כד א), וקשה מה גבר מגוברין, ומה מעלתו ומדרגתו של אברהם אבינו בזה יותר מכמה בני אדם שהאריכו ימים כמותו, וגם יותר ממנו הגם שהיו רשעים, ומפרש הזוהר (ח"א קכט). שבחו של אברהם אבינו היה שמכל ימי חייו לא עבר עליו אפילו יום אחד לריק שלא פעל ועשה בו עם קונו לעבדו ולקיים תורתו, ועל ידי כן כל הימים אשר חי הן המה שלו ממש קנין בעצם, ובבוא יום פקודתו יום שהוא בית מועד לכל חי, אז כל הימים מכל שני חייו אשר חי ילכו עמו וילוו אותו ויעידו עליו לפני יוצר כל, יום יום בשעתו ובזמנו, אני יום רביעי בשבת עטרה לחודש ניסן שנת תקפ"ו קיים אברהם בי מצות גמ"ח בכל דקדוקיה ופרטיה רק לכבוד שמו יתעלה, ונשא ונתן באמונה ולא גזל, ולא אינה, ולא רימה, ולא עשק, ולא השיג גבול לכל אדם, הן גוי, הן ישראל, הן עשיר, הן עני, גדול וקטון, איש ואשה, ולמד תורה לשמה על מנת לעשות, דהיינו שלמד בכל יום שלחן ערוך וספרי מוסר, ולא להתיהר ולהתפאר שיקרא רב ושיהיה עשיר, או שאר מחשבות פסולות.

גם לומד תורה לקטנים הגם שחיסר מעצמו מידיעות התורה - הדרך בניו ובנותיו על דרכי התורה

וגם לימד תורה לקטנים ממנו, לקיים ואהבת (דברים ו ה), שיהיה שם שמים מתאהב על ידך (וימא פו), הגם שבזה היה עוכר שארו לגזול ולחסר את עצמו מידיעות התורה, שהיה יכול להוסיף וללחום מלחמות ה', ומסר נפשו ומאודו עבור להרבות כבוד שמים, שעיקר מלחמתו עם אמרפל היה עבור הנפש אשר עשה בחרן (בראשית יב ה) כמבואר בזוהר (ח"א דף ע"ח), והדרך בניו ובנותיו על דרכי התורה, וכן מעיד כל יום ויום מימי חייו, וזה כוונת התורה **ואברהם זקן בא בימים** שהביא ימיו עמו ולא אבד אפילו אחד מהן.

בני אדם שטורחים כל ימי חייהם ולא נחים עבור לאסוף קנין בזיון וחרפה לו בזקנותו ושוטה נקרא

אבל אותן בני אדם שטורחים ולא נחים כל ימי חייתם עבור לאסוף קנין המדומה והבלי עולם הזה, ולהשיג כבוד וגדולה והון ונחלת שדה וחרם, כל עוד אשר מוסיף ימים והולך, לא די שאין ראוי לו עטרת וכבוד עבור זקנתו, אלא אדרבה ראוי לו בזיון וחרפה והיה ראוי באמת שיקרא בשם העצם שלו, שוטה, שהרי אמרו חכמינו ז"ל (בבבבגה ד) איזה שוטה זה המאבד מה שנותנין לו.

מה אם נותנים לאדם מעה ונאבדה נקרא שוטה, מכל שכן כשמאבד אפילו שעה אחת ובוודאי כל ימיו הוא יותר כסיל ושוטה, שאפילו ברגע אחד בתענוג אחת מפסיד חיי נצחיי שלו

מעטה במעט עיון תדע ותבין שכנים דברי, ומה אם נותנים לו לאדם מעה כסף שהיא רק מתנה קטנה בערכה ואפילו הכי עבור שיוכל לקנות בה לחם ומזון חיי שעה, והוא אינו שומרה כראוי עד שנאבדה ממנו, ראוי הוא שיקרא בשם שוטה, מעטה דון קול וחומר וכן בנו של קל וחומר הלא נתן (אבות פ"ד מ"ו) 'יפה שעה אחת בעולם הזה מכל חיי עולם הבא', שהרי 'יש קונה

דהיינו עבור שמקבל על עצמו מעטה בכל יום ויום לקבוע עתים לתורה, וכשיגיע שעה זו בעל כרחו מפנה עצמו מכל עסקיו וטרדות, איש איש לפי ערכו והשגתו בלימוד בתורה, הן גמרא בעיון ולחדש חידושי חורה, או גמרא בלי עיון אם ידו כהה ואין משגת יותר, או ללמוד ש"ע, מדרש, ספרי מוסר בלה"ק, או בלשון אשכנז הנקרא (יידיש טייטש) או אפילו אם הוא מנוקד אם אין יודע לקרות בענין אחר, כי כללא הוא 'שדי לא מצאנו שגיא כח' (איוב לו כג) ורק מבקש ושואל מכל אדם לעבדו כפי יכולתו וכחו והשגתו.

ובכלל זה יקבל על עצמו כל האמור להלן

ובכלל זה לגדל את בניו רק לדרכי תורה ויראה, ובכלל זה להחזיק עניי לומדי תורה, ואשרי לו אם יקבל על עצמו לעשר כל נכסיו, וכן יקבל על עצמו מצות שמירת שבת בכל פרטיו ודקדוקיו, וזה אי אפשר אם לא שילמוד בעצמו בכל שבת הלכות שבת, בחיי אדם או שילך לשמוע בלימודם, ואחרון הכביד שיקבל על עצמו לתקן פגם ברית אשר חטא בו בנעוריו במזיד בשוגג, בשוגג קרוב למזיד, ובאונס, הן שחטא בטומאת שפתים וטמא פיו בדברי נבלה בעזות, או שהיה מן המנאפים ביד, בחיבוק ובנישוק, או מחולות, או שחטא בראית עינים לעבור על לא תתורו אחרי עיניכם (במדבר טו ט) להסתכל בעריות ועל ידי כן נעשה מה שנעשה, מכל שכן אם נכשל בגופן של עריות אשר על כל אלה באים עונשים גדולים ומרים, ובכללן היא מיעוט שפע ודקדוקי עניות.

כשרק שמקבל עצמו כל אלה תשובתו מקובלת, ואשרי לו ולנפשו כי כבר קנה לו חיי העולם הבא

אבל כשמקבל על כל אלה בלב נשבר ונדכה לתקן מה שיהיה ביכולתו, אזי בהסכמה זו לבדו, אשרי לו ולנפשו כי כבר קנה לו חיי עולם הבא, ומכל שכן אם זוכה שלבבו הטהור הנאנח והנדכה שואב מים וגרם להזיל דמעות עיניו, שזה טובה רבה ותועלת גדול לתקן אשר פגם בברית, כי התורה העידה (דברים ל יד) **'כי קרוב אליך הדבר מאד'** ולא ישמע לעצת יצרו הרוצה להדאיבו ולהעציבו ואומר לו שכבר הוא לאחר יאוש, ואין תקוה לאחריתו ולתקן עוונותיו, חלילה וחלילה לשמוע ולהאמין לו, אלא **בפיך ובלבבך לעשותו**, הקדוש ברוך הוא הבטיח שאם יאמר בפיו חטאתי ונחמתי, ופיו ולבו שווין בזה, אזי תשובתו מקובלת.

מובן מעצמו שעל ידי תוכחה זה טובה באה לעולם

מעטה מובן מעצמו מה שאמרו חכמינו ז"ל **כי ע"י תוכחה טובה בא לעולם, מאחר שהטובה רק היתה נמנעת ונסוגה אחר עבור מעשיו הרעים**, דהיינו המקטריגים שברא הן מעכבים אותה וגורמים לו רעה, מעטה מיד שהוא ע"י תוכחה הטיב ותקן את מעשיו, ועל ידי כן מכרית ומבער אותן, יש מקום ודרך פנוי שיבוא הטובה לעולם, שהרי מאתו יתעלה לא יבצר והוא כל יכול ורוצה להטיב.

פרק כה

בכלל ג' פרט ג וז"ל:

שלמה אמר (משלי טו לא) **'עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא'**, דמשמעות פשטות הקרא הוא שיהיה אדם זוכה לאריכות ימים שיהיה בן שבעים לשיבה, זה הוא רק ימצא בדרך צדקה שהוא דרך התורה שנקראת צדקה, וקשה מאד הלא אנו רואין בעינינו כמה רשעים ופושעים ומורדים שכחול ירבון ימים.

שיבת הרשעים אינה עטרת תפארת לאדם מבין ויודע מפני שעברו ימיו לריק

לכן נראה לע"ד לפרש כוונת הפסוק בדרך אחר, דהנה יש לדייק על יתור לשון הקרא **עטרת תפארת שיבה**, היה לו לומר

שתאות עולם הזה ויצר הרע וחיילותיו התעו אותו מבית אביו, אביו שבשמים, ועתה יודע ומכיר האמת שהדרך אשר הלך עד עתה לא זו היא הדרך ולא זה הוא העיר אשר עבורה שולח הנה לעולם עשייה, ושם על לבו מה שאמר שלמה (קהלת א א) **מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש**, תחת השמש אין לו יתרון, אבל תורה ומעשים טובים שהם למעלה מן השמש יש לו יתרון, ועבורם היה תכלית בריאותו בעולם הזה ובעת צאתו רק הם מלוים אותו. ועל ידי כן מתרחט על מעשיו, ולבו מצטער והומה 'מה עשיתי ומה אשיב שולחי דבר, ובמה אצדיק נפשי ובמה אתרצה לפני קוני' - האם אין שום דבר שיוכל לתקן את אשר קלקל, והאם אין צרי ומזור למכתו ולחליו, או אם עוד יש תקוה לאחריתו, האם אין שום דבר שנוכל לומר על כל פשעים תכסה אהבה ושישא לו פנים על ידי כן, - חלילה וחלילה להסתפק בזה אדרבה יש דרך ויש מקום שיוכל לתקן ולהטיב כל מה שעוות - כי יחזקאל אמר (יח כז) ובשוב רשע מרשעתו לא תזכרנה לו וכו'.

מה עם הימים שעברו לריק

אבל דא עקא אדם כזה שעברו עליו ימים רבים ללא אלקי אמת וכבר היא משוקע בטומאה, ואמרו חכמינו ז"ל (יזמא פו) 'אדם שעבר עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר', איך יוכל לבוא לידי כך, ואיך תהיה מחשבה זו עולה על לבו לילך דרך טובים ולהיות בחור בטוב ומאוס ברע, הרי מרוב ההרגל והשנות באולתו הכל נעשה לו כהיתר, ולדעתו הוא מתהלך במשרים.

בעת חטאו הוא ישן ששכלו ולבו בל עמו

תוכן וענין הדבר הוא מה שאמרו במדרש (בר"ר סט ז) על פסוק (בראשית כח טז) **ויקץ יעקב משנתו**, וזה לשונם: 'אל תקרא משנתו אלא ממשנתו'. הכוונה הוא כי האדם שעומד בדרך רע ועובר עבירה נקרא בשם **ישן**, משום שאז לבו ושכלו בל עמו, שאם היה ער והיה לו שכל ישר פשיטא ופשיטא שלא היה עושה דברים כאלה, שהרי אז היה מסתכל מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיו בספר נכתבים (אבות פ"ב מ"א), ובעל כרחו הוא צריך ליתן דין וחשבון, ואיך אפשר שיהיה אכזר ושונא לעצמו להשחית את נפשו השחתת עולם ואבדון, אלא משום בעת חטאו הוא ישן, וכן אמרו חכמינו ז"ל (סוטה ג) אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, על כן יש ליצר הרע מקום להסיתו ולהדיחו.

אין דבר בעולם שיכול להקיצו משנתו ולהעמידו על דרך אמת כמו לימוד התורה ולימוד ספרי מוסר

וכן אמרו חכמינו ז"ל (מגילה יג) על הפסוק (אסתר ג ח) **ישנו עם אחד**, 'ישנו מן המצות' - ואם כבר הוא ישן בשינת אולת וע"י איזה דבר יוכל להתעורר, **אני אומר לך אין דבר בעולם שיכול להקיצו משנתו ולהעמידו על דרך האמת ולסור מדרך הרע כמו לימוד התורה ולימוד ספרי מוסר, ואי לאו בר הכי הוא ילך לשמוע בלימודים שעל זה אמר ירמיה (כג כט) 'כה דברי כאש כפטיש יפוצץ סלע' אם יצר הרע הוא כברזל מתפוצץ ואם אבן הוא נימוח (סוכה נב), ומצאנו במדרשים אם המה עושים רצונו נקראים בשם **ישראל** ואם לא רק נקראים בשם **יעקב**, משום הכי אמרה תורה **ויקץ יעקב משנתו** אדם שהיה רק שמו יעקב ומינה שהיה ישן, עתה נתעורר והקיץ משנתו, עתה מפרש המדרש על ידי מה זכה לבוא לידי כך שנתעורר ואיזה דבר הקיצו, משום הכי אמר **אל תקרא משנתו אלא ממשנתו**, ע"י לימוד התורה שהוא לומד בעצמו או לדבק עצמו לתלמידי חכמים [ורק לת"ח כאלו שהם צדיקים ויראי ה' באמת] ולהתאבק בעפר רגליהם, על ידי כן מעט מעט תסור ממנו שנתו וישוב אליו שכלו.**

עולמו בשעה אחת' (ע"ז ע), 'ואם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי' (אבות פ"א מ"ד), שהרי ימינו כצל עובר (תהלים קמד ד), ותמול לעד לא ישוב, ואם אדם רוצה לילך בדרך התורה והחכמה יוכל לקנות בימיו ובזמנו היקר מכל, עולם נצחיי ושכר הצפון אשר עין לא ראתה, והוא סכל והולך אחר תאות לבו, אחר תענוגים כאלה שהמה רק כמו רגע, ועבור זה מפסיד חיי נצחיי שלו.

בבוא ימי זקנה יתלוש וימרוט בשערו - אבל אז יהיה מעוות לא יוכל לתקן

וידעתי גם ידעתי שכעת בבוא ימי הזקנה והירידה ויום הפירוד ויראה עצמו ערום עריה מתורה וממעשים טובים, אז יתלוש וימרוט בשערו ויקרע את בגדיו, מה עשיתי לנפשי איך הייתי אכזר על עצמי, מה יש לי עתה מכל אותן הימים ימי שלווה וימי משתה ושמחה שהייתי מתענג בהן בכל מיני תענוגים, אבל אז יהיה מעוות אשר לא יוכל לתקן, כי חבל על דאבדן ולא משתכחין, ואם כן האיש אשר חי רק עבור להנות מעולם הזה ותענוגיו כנזכר לעיל, בכל יום אשר חי יותר בעולם הזה ומאבדו לריק, על ידי כן הוא יותר כסיל ויותר שוטה.

הלזקן כזה ראוי שיכבדו עבור זקנותו, תימה

ואם זכה לחיות שבעים שנה וכולם היו כלא היו ולא לו יהיה, היש טיפש ושוטה וכסיל יותר מזה, שהיה בידו וברשותו לקנות חיי עד וחיי עולם וחיי נצחיי, והשחית אותן ואבדן בידיים ובשאט נפש, וקנה בהן אש לא נופח ואבדון נצחיי, הלזקן כזה ראוי שיכבדו אותו עבור זקנתו, אתמהא, הלא זקנתו בושה היא לו וטוב ממנו הצעיר לימים והנפל.

אם הלך בדרכי התורה ובקיום המצוות כל ימיו שהיא צדקה שיבה זו שכל ימיו אתו לכבוד ולתפארת

מצינו שקיומה של תורה ומצותיה נקרא צדקה שנאמר (דברים ו כה) 'וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות', וזה אפשר כונת הפסוק **עטרת תפארת שיבה**, איזה זקנה ואיזה שיבה שהוא לבעליה לכבוד ולתפארת, זה הוא רק בדרך **צדקה תמצא**, אם הלך כל ימיו בדרכי התורה ובקיום מצותיה שאז כל יום מימי חייו אחד מהם לא נעדר, שכולם המה שלו ושכרו אתו ופעולתו לפניו, וזקנה כזאת הוא זקנה של תפארת.

זקן שעברו ימיו לריק הוא כתינוק בן חמש בהצטרף כל המצוות שעשה במשך ימי חייו - וטוב ממנו הנפל

מה שאין כן האדם שאינו בא בימים, באמת אינו זקן מאחר שכל ימיו עברו עליו לריק, ויוכל להיות שאותו שהוא בן שבעים שנה אם יחפש ויבדוק ויצטרף צירוף אחר צירוף ימצא **שפעם אחת בשבוע אמר אמון היא שמיה רבא, ולפעמים מצוה אחרת, עד שלעת עתה הוא כתינוק בן חמש שנים מאותן שנים שראוי לומר עליו שהמה שלו**, ופקח עיני שכלך וראה עד היכן מגיע כחו של יצר הרע להדיח ולהסית את בני אדם ולהשחית את נפשם, עד שמכל שנותיו שהם שבעים שנה, חמש וששים מהם המה בטלין ומבוטלין ואבודים מהם [והלואי שיהיה רק אבודים הלא יהיה צריך ליתן דין וחשבון, ולקבל עליו עונש הנורא והאיום על עבירות שעשה ופעל בהם, וטוב ממנו הנפל], וחמש שנים המה שלו אשר יבואו עמו ליום הדין להראות מה פעל ועשה בעולם, וכדי בזיון וקצף.

גם לזקן כזה יש צרי ומזור בלא ספק ובשוב רשע מרשעתו לא תזכרנה לו

אבל עדיין יש לשאול אם אדם כזה שכבר הלך בדרך הכסילות והטפשות וכבר נאבדו ממנו רוב שנותיו, ומעתה רואה